

## **Xulosa:**

Innovatsion dizaynga tayyorlikning refleksiv komponenti o'z faoliyati va uni tahlil qilishdan xabardorlikda namoyon bo'ladi. Ushbu komponentni amalga oshirish innovatsion dizayn sohasidagi bilim, ko'nikmalarni, loyihalashda foydalaniladigan me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirish va olingan natijalarni baholashdan iborat.

Bu qurilish muhandisligi bakalavrlariga innovatsion dizaynning mohiyatini o'rganish, xulosalar chiqarish, uni amalga oshirish istiqbollari ko'rish va o'qituvchiga innovatsion loyihani amalga oshirish bo'yicha keyingi ish yo'llarini belgilash imkonini beradi.

Bundan kelib chiqib, biz tasnifga kiritilgan turli xil shakllar bilan ifodalangan innovatsion dizayn turlari kelajakdagi bakalavrlarning "Qurilish" yo'nalishi bo'yicha kasbiy o'zini o'zi tasdiqlash va shaxsiy o'sishi omiliga aylanadi va o'z qiziqishlari, motivlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda, qiyin sharoitlarda, jamoada ishlashda tajriba orttiradi, degan xulosaga keldik.

## **Adabiyotlar ro'yxati:**

1. Мирзиёев Ш.М. Критический анализ, строгая дисциплина и личная ответственность – каждое занятие должно иметь ежедневное правило. Т.: «Узбекистан» 2017 г.
2. Маткаримов С.Ю., Асатов Н.А., Джураев У.Ю., Бойматов А.А., Норматова Н.А. «Компьютерные технологии в проектировании строительных конструкций». Методическое пособие. Джизак 2020. 80 стр.
3. Манакова О.С. Инновационные задачи ресурсосбережения как средство формирования инженерной компетентности будущего бакалавра: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08: защищена 03.06.14: утв. 20.10.14 / Манакова Ольга Сергеевна. - М., 2014. - 234 с.

## **UDK 38.3**

### **INNOVATSION QURILISH LOYIHASINI ISHLAB CHIQUISH**

*Normatova Nargiza Azimjonovna. Jizzax Politehnika instituti. Jizzax, O'zbekiston.*

[nargiza\\_normatova@inbox.ru](mailto:nargiza_normatova@inbox.ru)

**Annotasiya:** *Maqolaning dolzarbligi qurilish sohasida innovatsion qurilish loyihagini ishlab chiqishga qaratilgan. Maqolada zamonaviy sharoitda davlat tomonidan uy-joylarning arzonligini oshirish, uy-joy qurilishini rivojlantirish, yangi turmush sharoitini yaratishga alohida etibor qaratilgan.*

**Kalit so'zlar:** *uy-joy qurilishi, innovatsion qurilish, rivojlantirish strategiyasi, qurilish mexanizmlari, ijtimoiy infratuzilma, rivojlanish, loyiha, iqtisodiy ko'rsatkich.*

**Аннотация:** *Актуальность статьи сосредоточена на разработке инновационного строительного проекта в сфере строительства. В статье основное внимание уделяется повышению доступности жилья для народа в современных условиях, развитию жилищного строительства, созданию новых условий проживания.*

**Ключевые слова:** *жилищное строительство, инновационное строительство, стратегия развития, механизмы строительства, социальная инфраструктура, девелопмент, проект, экономический показатель.*

**Abstract:** *The relevance of the article is focused on the development of an innovative construction project in the construction industry. The article focuses on increasing the affordability of housing for people in modern conditions, the development of housing construction, and the creation of new living conditions.*

**Key words:** *housing construction, innovative construction, development strategy, construction mechanisms, social infrastructure, development, project, economic indicator.*

## **Kirish.**

Zamonaviy sharoitda davlat tomonidan uy-joylarning arzonligini oshirish, uy-joy qurilishini rivojlantirish, yangi turmush sharoitini yaratishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ammo uy-joy qurilishi sohasidagi vaziyatni tubdan o'zgartirish uchun faqat davlatning sa'y-harakatlari etarli emas. Bu uy-joy qurilishini rivojlantirish strategiyasini amalga oshirish doirasida davlat organlari, tadbirkorlik tuzilmalari, kasbiy va jamoat tashkilotlari o'rtasida samarali va muvofiqlashtirilgan tashkiliy hamkorlikni taqozo etadi.

O'zbekiston Respublikasi hududlarida qurilish sektori muammolarini hal qilish uchun uy-joy qurish va sotib olishga investitsiya qilish mexanizmlari va jarayonlarini yaxlit tizim sifatida har bir hudud uchun ahamiyatini hisobga olgan holda har tomonlama ko'rib chiqish kerak. butun mintaqaning ham, muayyan hududning geografik joylashuvi, ijtimoiy-iqtisodiy holati va rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari. Bugungi kunda davlat va viloyat qurilish sohasida bunday tizimli yondashuv mavjud emas, ijro hokimiyati organlari tomonidan bu muammoga yetarlicha e'tibor qaratilmayapti.

#### **Tadqiqot natijasi:**

Uy-joy sohasida innovatsiyalarning tarqalishi ijtimoiy infratuzilmaning boshqa tarmoqlari va mintaqaviy iqtisodiyotning rivojlanishiga rezonansli ta'sir ko'rsatadi:

- iqtisodiy - ishlab chiqarish samaradorligi resurslarni tejoychi texnologiyalarni qo'llash orqali oshadi, bu esa iqtisodiy resurslardan maqbul foydalanishga yordam beradi. Yuqori sifatli tovarlar va ularning iste'molchilar talabiga mos kelishiga erishish, uy-joy sharoitlarining sifat standartlarini o'zgartirish ko'p jihatdan innovatsion faoliyat natijalariga bog'liq;

- ekologik toza materiallar va texnologiyalardan ekologik foydalanish ijtimoiy infratuzilmaning sifat jihatidan o'zgarishiga yordam beradi;

- ijtimoiy - zamonaviy sharoitlarga mos keladigan tabaqalanishga muvofiq sifatli xizmatlar ko'rsatish, unga muvofiq tabaqalashtirilgan xizmatlar ijtimoiy infratuzilma va umuman ijtimoiy ishlab chiqarishning boshqa elementlari tomonidan taqdim etiladi.

Hozirgi vaqtda yangi ob'ektlarni qurishga qaratilgan ko'plab federal va mahalliy dasturlar mavjud. Ular orasida "O'zbekiston fuqarolari uchun arzon va qulay uy-joy" milliy loyihasi, eskirgan uy-joy fondidan fuqarolarni ko'chirish dasturlari, kam qavatli qurilishni rivojlantirish dasturi va boshqalar bor. Qurilishni moliyalashtirish davlat va mahalliy mintaqaviy byudjetlardan keladi.

Taqdim etilgan tahlil qurilishdagi quyidagi muammoli vaziyatlarni ko'rsatdi:

- mintaqaviy investitsiya va qurilish komplekslarida innovatsion boshqaruv infratuzilmasining mukammal emasligi;

- qurilish industriyasidagi tadbirkorlik tuzilmalarining ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlarini olib borishdan past manfaatdorligi, chunki ularni amalga oshirish yuqori xavf va yuqori moliyaviy xarajatlar bilan bog'liq;

- qurilish industriyasiga texnologiyalarni uzatish tizimi nomukammalligi, shu jumladan fan va biznesning o'zaro aloqasi yo'qligi, innovatsion loyihalarni investorlar ko'rib chiqishi uchun sifatsiz tayyorlanishi;

- qurilish sohasida innovatsion faoliyatni tartibga soluvchi qonunchilik va me'yoriy-huquqiy bazadagi bo'shliqlar;

- qurilish sektori korxonalarining adsorbsion salohiyatini pasaytirish, boshqa tarmoqlardan innovatsion ishlanmalarni jalb qilish darajasini pasaytirish;

- qurilish korxonalarining past iqtisodiy barqarorligi, ularning atrof-muhit omillarining salbiy ta'siriga chidamliligini pasaytirish va innovatsiyalarni joriy etishda xavf darajasini oshirish;

- qurilish ishlab chiqarishiga innovatsiyalarni joriy etishdan kechikishning ko'payishi va uning ta'siri.

Bozorga o'tgan aksariyat mamlakatlar uchun innovatsiyalarni o'zlashtirish muammolari birinchi o'rinda turadi. Innovatsion faoliyat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish sur'atlarini oldindan belgilab beradi, chunki bozor o'zgarishlari sharoitida iqtisodiyotning har qanday darajadagi muvaffaqiyatli rivojlanishini innovatsiyalarsiz tasavvur qilish deyarli mumkin emas.

Qurilishdagi innovatsion jarayon, ayniqsa, zamonaviy innovatsiyalarni ishlab chiqish va joriy etish jarayoniga nisbatan past sur'atlarda rivojlanmoqda, bu ko'p jihatdan menejment sohasidagi muammolar bilan bog'liq va menejmentning malakasini oshirish tizimini ishlab chiqishni talab qiladi. barcha darajalar.

Shuning uchun biz hududlarda muvaffaqiyatli sinovdan o'tishni ta'minlaydigan ikkita asosiy tamoyilni belgilab oldik: tanlangan innovatsiya qurilish korxonasi uchun istiqbolli va iqtisodiy jihatdan foydali bo'lishi kerak.

#### **Xulosa:**

Bundan tashqari, innovatsion qurilish loyihasini ishlab chiqish uchun quyidagi tuzilmani tavsiya qilamiz:

1. Innovatsion qurilish loyihasini amalga oshirishning asosiy shartlarining xususiyatlari. Innovatsion qurilish loyihalarini ishlab chiqish va amalga oshirishga ta'sir etuvchi zamonaviy omillar taqdim etilgan. Asosiy ekologik sharoitlarning ijobiy va salbiy ta'siri aks ettirilishi kerak, buning uchun SWOT tahlili metodologiyasidan, ya'ni tashkilotning ichki va tashqi muhitidagi omillarni aniqlashdan va ularni to'rttaga bo'lishdan iborat strategik rejalashtirish usulidan foydalanish tavsiya etiladi. toifalar: (Strengths) Kuchli tomonlar , Zaif tomonlar (Weaknesses), Imkoniyatlar (Opportunities) va Tahdidlar (Threats).

2. Innovatsion g'oyani izlash va shakllantirish. Qurilish sohasidagi eng istiqbolli innovatsiyalar tahlili o'tkaziladi. Innovatsion qurilish loyihasi g'oyasini izlash so'nggi ilmiy ishlanmalar va tadqiqotlar, iste'molchilar talabini tahlil qilish (marketing tadqiqotlari, iste'molchilar so'rovlari) asosida amalga oshiriladi. Ushbu bosqichda eng yaxshi innovatsion qurilish mahsuloti yoki innovatsion qurilish texnologiyasi tanlanadi va qurilish sanoati korxonasida amalga oshirish uchun taklif etiladi. Tanlangan qurilish innovatsiyasi hayotiy bo'lishi kerak.

3. Yakuniy maqsadni shakllantirish. Ishlab chiqilayotgan innovatsion qurilish loyihasini amalga oshirish jarayonida erishilishi kerak bo'lgan yakuniy natija berilgan. Qurilish korxonasining rentabelligini  $n\%$  ga oshirish yoki ma'lum miqdordagi qurilish mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotish (jismoniy yoki qiymat ko'rinishida) bunday yakuniy maqsadni qo'yishga misol bo'lishi mumkin.

4. Loyihani kerakli resurslar, hajmlar, muddatlar va foyda chegaralari bo'yicha miqdoriy baholash. Har bir bosqichda zarur resurslarni ko'rsatgan holda ishlab chiqilayotgan innovatsion qurilish loyihasi doirasida amalga oshirilayotgan innovatsion jarayonning bosqichlari tavsiflanadi. Ishlab chiqarish dasturi, loyihani amalga oshirish muddati va rejalashtirilgan foyda ham aniqlanadi.

5. Investitsiyalar hajmi, manbalari va shakllarini aniqlash. Ishlab chiqilayotgan innovatsion qurilish loyihasini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan investitsiyalar miqdori hisoblab chiqiladi. Moliyaviy resurslarni jalb qilish manbalari va shakllari keltirilgan. Loyihaning moliyaviy avtonomiya koeffitsienti va jalb qilingan kapitalning narxi (qarz kapitalidan foydalanganda) kabi ko'rsatkichlar aniqlanadi.

6. Innovatsion qurilish loyihasining iqtisodiy samaradorligini baholash. Innovatsion qurilish loyihasining iqtisodiy samaradorligi quyidagi ko'rsatkichlarni tahlil qilish asosida o'rganiladi: rentabellik indeksi; investitsiyalarni qaytarish muddati statik; sof joriy qiymat; chegirmali to'lov muddati; loyihaning rentabellik indeksi; ichki daromad darajasi. Ishlab chiqilayotgan loyihaning iqtisodiy samaradorligi to'g'risida xulosa beriladi. Taklif etilayotgan qurilish mahsuloti yoki texnologiyasini joriy etish imkoniyati va maqsadga muvofiqligi to'g'risidagi xulosalar loyihaning asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlarini keltirgan holda asoslanadi.

#### **Adabiyotlar ro'yxati:**

1. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Toshkent., O'zbekiston. 2017yil.
2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent., Uzbekiston. 2016yil.
3. R.D.Xamroqulov S.SH.Sarimsoqov Noyob va baland binolarning zilzilabardoshliligi.